

Rapport

Datum: 22 december 2006
Rapportnummer: 2006/388

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat de officier van justitie te Amsterdam een proces-verbaal waarin verzoeker als verdachte is aangemerkt heeft geseponneerd op de grond dat het een feit van betrekkelijk geringe aard/omvang betreft (code 40), terwijl volgens verzoeker uit het proces-verbaal niet valt op te maken dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan het aanwezig hebben van een stof vallende onder lijst I van de Opiumwet.

Beoordeling

Algemeen

1. Het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland startte medio september 2002 naar verzoeker en een aantal van zijn collega's, allen (voorheen) werkzaam bij het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland als politieambtenaren, een grootschalig strafrechtelijk en intern onderzoek ter zake van overtreding van de Opiumwet en/of vermeend plichtsverzuim. Deze overtreding bestond volgens de politie uit het bezit, gebruik en verstrekken van middelen die de geestesgesteldheid beïnvloeden. Verzoeker werd naar aanleiding van het onderzoek als verdachte aangemerkt ter zake van het aanwezig hebben van een stof vermeld op lijst I van de Opiumwet, in vereniging gepleegd.
2. Verzoeker erkende tijdens het onderzoek dat hij buiten diensttijd in de periode van 2000 tot en met 2001 verschillende malen in een discotheek een middel had aangeschaft dat de geestesgesteldheid beïnvloedt. Verzoeker erkende tevens dat hij dit middel deels zelf had gebruikt en deels aan een collega had verstrekt. In het kader van het strafrechtelijk traject stuurde de politie de processen-verbaal, welke zij naar aanleiding van het interne onderzoek had opgesteld, door naar de officier van justitie te Amsterdam. Twee getuigenverklaringen uit het strafdossier bevatten verklaringen over XTC-gebruik door verzoeker.
3. Op 20 maart 2003 berichtte de officier van justitie dat de strafzaak tegen verzoeker was geseponneerd aangezien het een feit van betrekkelijk geringe aard/omvang betrof (code 40).
4. Verzoeker klaagde bij brief van 27 april 2003 bij de officier van justitie over de gehanteerde sepotcode 40, omdat hij meent ten onrechte als verdachte te zijn aangemerkt. Verzoeker stelt dat hij nooit de stoffen, genoemd op lijst I van de Opiumwet, aanwezig heeft gehad.
5. Op 7 mei 2003 deelde de officier van justitie verzoeker mee dat hij zijn sepotbeslissing niet herzag. Uit het proces-verbaal bleek volgens de officier van justitie namelijk onder meer dat een getuige van verzoeker had gehoord dat hij wel eens een XTC-pil had gebruikt en dat een andere getuige van een collega had gehoord dat verzoeker XTC

gebruikte. Het middel XTC valt onder lijst I van de Opiumwet, zo liet de officier van justitie weten. Daarnaast gaf de officier van justitie aan dat verzoeker zelf ook had verklaard vloeibare XTC te gebruiken. Verzoeker bedoelde hiermee volgens de officier van justitie kennelijk het middel GHB, doch gelet op de genoemde verklaringen zou dit volgens de officier van justitie ook een middel geweest kunnen zijn vallende onder lijst I van de Opiumwet.

6. Bij brief van 29 september 2005 legde de Nationale ombudsman de klacht voor aan de minister van Justitie. Bij brief van 30 november 2005 reageerde de minister van Justitie op de klacht. De minister deed verzoeker de toezegging de sepotcode 40 te wijzigen in sepotcode 02 "onvoldoende of niet overtuigend bewijs".

Verzoeker kon zich hiermee echter niet verenigen. Hij wenst wijziging van de sepotcode 02 in 01 "ten onrechte als verdachte vermeld" (zie Achtergrond, onder 2.3.).

I. Bevindingen

1.1. Verzoeker klaagt erover dat de officier van justitie te Amsterdam een proces-verbaal waarin hij als verdachte is aangemerkt aanvankelijk heeft geseponeerd op de grond dat het een feit van betrekkelijk geringe aard/omvang betreft (code 40), terwijl volgens verzoeker uit het proces-verbaal niet valt op te maken dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan het aanwezig hebben van een stof vallende onder lijst I van de Opiumwet. Volgens verzoeker is er nooit sprake geweest van een redelijk vermoeden van schuld zoals bedoeld in artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering (zie Achtergrond, onder 1.). Verzoeker geeft aan dat de minister van Justitie met de wijziging van de sepotcode 40 in sepotcode 02 slechts een beleidsmatige reactie heeft gegeven op de klacht, doch verder niet inhoudelijk heeft gereageerd op hetgeen hij inhoudelijk heeft aangevoerd. Verzoeker wenst wijziging van de thans gehanteerde sepotcode 02 in de code 01.

1.2. Volgens verzoeker heeft de officier van justitie aan de hand van een tweetal (onbetrouwbare en elkaar tegensprekende) getuigenverklaringen dat verzoeker XTC (pillen) zou hebben gebruikt (zie ook hierna, onder 2.), onterecht aangenomen dat XTC-gebruik door verzoeker vast staat. Verzoeker meent dat de officier van justitie zich hierbij niet heeft gebaseerd op een eigen waarneming van getuigen, maar op verklaringen van horen zeggen. Voorts meent verzoeker dat de officier van justitie op grond van zijn eigen verklaring, dat hij vloeibare XTC gebruikt heeft, onterecht heeft geconcludeerd dat hij dus kennelijk GHB gebruikt zou hebben. Beide middelen hebben een totaal andere uitwerking en kunnen derhalve niet over één kam geschoren worden, aldus verzoeker. Verzoeker stelt in dit verband dat vloeibare XTC een legaal product is dat te koop wordt aangeboden in zogenaamde smartshops. Tevens geeft verzoeker aan dat van belang is dat het bezit van GHB eerst met ingang van 1 oktober 2002 strafbaar is gesteld in de Opiumwet, derhalve ruim nadat hij het vermeende feit zou hebben begaan.

1.3. Volgens verzoeker is tevens van belang het advies van de hoor- en adviescommissie en het oordeel van de korpsbeheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland in het kader van zijn disciplinaire strafoplegging. Verzoeker stelt dat hem daarin geen verwijt is gemaakt ter zake van gebruik en/of bezit van XTC. Dit is volgens verzoeker relevant omdat in een disciplinaire procedure een lichtere bewijsvoering geldt dan in een strafvervolgning.

2. De minister van Justitie zag geen aanleiding om de sepotcode te wijzigen in code 01. De minister liet weten het College van procureurs-generaal om inlichtingen te hebben gevraagd. Het College liet weten dat er in dit geval geen sprake is van één van de in de Instructie sepotgronden genoemde drie gevallen waarin sepotcode 01 wordt toegekend (zie Achtergrond, onder 2). Het College stelde dat er wel degelijk sprake was (geweest) van een verdenking in de zin van artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering (zie Achtergrond, onder 1). Het College verwees naar verklaringen uit het strafdossier van twee collega's van verzoeker, die onder andere hadden verklaard:

"De collega's waarvan ik heb gehoord dat zij XTC-pillen slikken of hebben geslikt zijn: (...) V. (...). Ik weet niet echt zeker dat deze collega's XTC-pillen hebben geslikt omdat ik het niet zelf gezien heb, maar van M. weet ik het omdat hij het mij zelf gezegd heeft."

En:

"U vraagt mij naar de personen waarvan ik weet dat zij XTC hebben gebruikt. (...) V. Ook hij gebruikt extacy en GHB."

Het College gaf aan dat betreffende collega's en verzoeker deel uit hadden gemaakt van een groep van personen die als politieambtenaren werkzaam waren bij hetzelfde wijkteam in Amsterdam. In het eerder genoemde interne onderzoek hadden zij verklaard XTC-pillen in bezit te hebben gehad, te hebben gebruikt of verhandeld. Voorts bracht het College naar voren dat de benaming XTC in de volksmond wordt gebruikt voor de pillen, die (een combinatie van) de werkzame stoffen MDMA, MDEA, MDA of amfetamine bevatten. Genoemde stoffen staan vermeld op de bij de Opiumwet behorende lijst I, aldus het College. Op grond van de getuigenverklaringen was verzoeker als verdachte aangemerkt. Uit de stukken blijkt naar het oordeel van het College niet dat - achteraf gezien - verzoeker ten onrechte als verdachte is aangemerkt. Daarvoor is volgens het College in ieder geval onvoldoende dat, zoals verzoeker opmerkt, "in het advies van de hoor- en adviescommissie geen enkel verwijt is gemaakt ter zake van (vermeend) gebruik en/of bezit van XTC". Het College is met de officier van justitie van oordeel dat verzoeker terecht als verdachte ter zake artikel 2, eerste lid, aanhef en onder C van de Opiumwet - het aanwezig hebben van een stof vallende onder lijst I van de Opiumwet - is aangemerkt. Het feit dat het aanwezig hebben of verhandelen van GHB in de vigerende periode geen strafbaarstelling kende in de Opiumwet, deed volgens het College niet ter zake. De minister liet weten zich met dit standpunt te verenigen.

II. Beoordeling

3. Het motiveringsvereiste houdt in dat het handelen van bestuursorganen feitelijk en logisch wordt gedragen door een kenbare motivering. Dit betekent onder meer dat wanneer een officier van justitie de grond van een sepotbeslissing bepaalt, deze keuze moet zijn gebaseerd op relevante feiten en/of omstandigheden.

4. Het onderscheid tussen de sepotcodes 01 en 02 betreft de vraag of een verdachte terecht als zodanig is aangemerkt. Aan een sepot wordt code 02 toegekend wanneer dit het geval is, maar wordt vastgesteld dat het onderzoek onvoldoende - aanvullend - bewijs heeft opgeleverd. Sepotcode 01 beslaat twee situaties. De eerste betreft de situatie waarin (al dan niet achteraf) moet worden geconstateerd dat er op het moment waarop de betrokkene als verdachte werd aangemerkt, daartoe onvoldoende gronden aanwezig waren. De tweede situatie is die waarin de betrokkene aanvankelijk op goede gronden werd aangemerkt als verdachte, maar waarin achteraf wordt vastgesteld dat die gronden niet langer de verdenking rechtvaardigen, bijvoorbeeld omdat er een valse aangifte tegen die persoon is gedaan. Het betreft de situatie waarbij door nader onderzoek de verdenking geheel is komen te vervallen (zie Achtergrond, onder 2).

5. In artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering is vastgelegd dat iemand slechts als verdachte kan worden aangemerkt indien het vermoeden van schuld steunt op specifieke feiten of omstandigheden van het geval, en dit vermoeden bovendien naar objectieve maatstaven gemeten redelijk is (zie Achtergrond, onder 1).

5.1. Allereerst is derhalve de vraag aan de orde of aanvankelijk in redelijkheid een verdenking jegens verzoeker kon worden aangenomen.

Uit de brief van 7 mei 2003 blijkt dat de officier van justitie de verdenking jegens verzoeker heeft gebaseerd op de processen-verbaal van verhoor van de getuigen en op de eigen verklaring van verzoeker dat hij vloeibare XTC gebruikte. De officier van justitie was daarbij van mening dat verzoeker hiermee kennelijk GHB heeft bedoeld, doch gelet op de genoemde verklaringen zou dit volgens de officier van justitie ook een middel geweest kunnen zijn vallende onder lijst I van de Opiumwet.

De Nationale ombudsman oordeelt dat deze verklaringen in combinatie met elkaar naar objectieve maatstaven gemeten een redelijk vermoeden van schuld jegens verzoeker opleverden van het aanwezig hebben van een stof vermeld op lijst I van de Opiumwet (artikel 2, aanhef en onder c Opiumwet; zie Achtergrond, onder 3.). Verzoekers beroep op het oordeel van de korpsbeheerder inzake zijn disciplinaire strafoplegging doet in dit verband niet ter zake.

Situatie één van sepotcode 01 is dan ook niet aan de orde.

5.2. Verder is niet gesteld of gebleken van feiten of omstandigheden op grond waarvan achteraf iedere verdenking jegens verzoeker kwam te vervallen. Situatie twee van sepotcode 01 is dan ook niet aan de orde.

5.3. Verzoeker heeft opgeworpen dat gelet op het feit dat het bezit van GHB eerst met ingang van 1 oktober 2002 strafbaar is gesteld in de Opiumwet, derhalve ruim nadat hij het vermeende feit zou hebben begaan, hij nooit als verdachte ter zake van overtreding van artikel 2, aanhef en onder C van de Opiumwet aangemerkt kon worden. Daarnaast stelde hij dat hij door de plaatsing van GHB op lijst II van de Opiumwet, niet als verdachte van artikel 2, aanhef en onder C van de Opiumwet aangemerkt kon worden, maar dit ter zake van overtreding van artikel 3, aanhef en onder C van de Opiumwet had moeten gebeuren (zie Achtergrond, onder 3). Dit laatste was volgens verzoeker weer niet mogelijk aangezien het bezit van het middel GHB eerst met ingang van 1 oktober 2002 strafbaar is gesteld in de Opiumwet, derhalve ruim nadat hij het vermeende feit zou hebben begaan. De Nationale ombudsman overweegt het volgende.

Getuigen hebben verklaard dat verzoeker XTC(pillen) gebruikte. De benaming XTC wordt - blijkens de informatie van de minister van Justitie - in de volksmond gebruikt voor de pillen, die (een combinatie van) de werkzame stoffen MDMA, MDEA, MDA of amfetamine bevatten. Genoemde stoffen staan vermeld op de bij de Opiumwet behorende lijst I.

De Nationale ombudsman oordeelt dat verzoeker in redelijkheid als verdachte ter zake van artikel 2, eerste lid, aanhef en onder C, van de Opiumwet - het aanwezig hebben van een stof vallende onder lijst I van de Opiumwet, te weten MDMA, MDEA, MDA, of amfetamine - kon worden aangemerkt.

Het bezwaar van verzoeker ten aanzien van zijn verdenking inhoudend het tijdstip van de strafbaarstelling van het middel GHB, of het bezwaar van verzoeker inhoudend het feit dat het middel GHB niet op lijst I maar op lijst II van de Opiumwet strafbaar is gesteld, doet dan ook niet ter zake.

Dat één en ander niet tot een bewijsbare strafzaak heeft geleid, doet hieraan niet af.

De Nationale ombudsman komt dan ook tot de conclusie dat de officier van justitie niet in strijd met het motiveringsvereiste heeft gehandeld door de strafzaak tegen verzoeker niet met de sepotcode 01 af te doen.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van officier van justitie te Amsterdam is niet gegrond.

Onderzoek

Op 4 juli 2005 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer V. te Den Helder, ingediend door FNV Nederlandse Politie Bond te Amsterdam, met een klacht over een gedraging van de officier van justitie te Amsterdam. Verzoeker had zich al eerder, bij brief van 6 januari 2004, tot de Nationale ombudsman gewend. Het onderzoek werd op dat moment aangehouden in verband met de lopende disciplinaire procedure bij de rechter.

Naar aanleiding van verzoekers brief van 1 juli 2005 werd naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Justitie, een onderzoek ingesteld.

Bij brief van 29 september 2005 legde de Nationale ombudsman de klacht voor aan de minister van Justitie. Bij brief van 30 november 2005 reageerde de minister van Justitie op de klacht, waarbij hij verzoeker de toezegging deed de sepotcode 40 te wijzigen in sepotcode 02. Verzoeker gaf op 11 januari 2006 aan zich hiermee niet te kunnen verenigen en wijziging van de sepotcode 02 "onvoldoende of niet overtuigend bewijs" in 01 "ten onrechte als verdachte vermeld" te wensen. Op 31 januari 2006 liet de Nationale ombudsman de minister van Justitie hierop weten het onderzoek te heropenen.

In het kader van het onderzoek werd de minister van Justitie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Tevens werd de minister een aantal specifieke vragen gesteld.

Tijdens het onderzoek kregen de minister van Justitie en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

In zijn reactie liet de minister van Justitie de Nationale ombudsman weten dat de klacht op een vervolgingsbeslissing van de officier van justitie ziet, hetgeen volgens de minister niet tot de beoordeling van de Nationale ombudsman staat. De minister van Justitie verwees naar zijn reeds eerder ingenomen standpunt, vervat in zijn brief aan de Nationale ombudsman van 8 november 2005, dat de beslissing tot het toekennen van een sepotcode aan rechterlijk toezicht is onderworpen. De Nationale ombudsman zag evenwel geen belemmeringen om de gedraging waarover werd geklaagd, te onderzoeken. Reden hiervoor is dat rechterlijk toezicht op de beslissing tot toekenning van een bepaalde sepotcode naar het oordeel van de Nationale ombudsman niet in de procedure van artikel 12 Wetboek van Strafvordering besloten ligt, terwijl evenmin een andere wettelijke regeling de mogelijkheid biedt de toekenning van een bepaalde sepotcode aan de rechter voor te leggen.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reactie van verzoekers intermediair gaf aanleiding het verslag op een enkel punt aan te vullen.

De minister van Justitie gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschrift van 6 januari 2004, met bijlagen betreffende de correspondentie tussen verzoeker en de officier van justitie met betrekking tot de sepotbeslissing.

Brief van verzoeker van 28 september 2004.

Verzoekschrift van 20 december 2004, met bijlagen betreffende onder meer stukken uit de (bestuursrechtelijke) procedure vanwege de jegens verzoeker getroffen disciplinaire maatregelen, tegen verzoeker opgemaakte rapporten en processen-verbaal van getuigen.

Brief van verzoeker van 1 juli 2005, met bijlage.

Standpunt van de minister van Justitie van 30 november 2005.

Verzoekschrift van 9 januari 2006.

Standpunt van de minister van Justitie van 20 februari 2006

Nadere reactie van verzoeker van 30 januari 2006, met bijlagen.

Aanvullende informatie van de minister van Justitie van 7 maart 2006, met bijlagen betreffende de processen-verbaal van verhoor van 22 augustus 2002, 15 september 2002, 17 september 2002 en 23 september 2002 uit het strafdossier.

Aanvullende reactie van verzoeker van 20 april 2006, met bijlagen.

Laatste standpunt van de minister van Justitie van 8 juni 2006.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Wetboek van Strafvordering

Artikel 27, eerste lid

"1. Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan eenig strafbaar feit voortvloeit."

Dit artikel stelt aan de mate van verdenking niet de eis van een "ernstig" vermoeden, maar eist wél dat het vermoeden van schuld (het "gedaan hebben") moet steunen op feiten of omstandigheden en dat dit vermoeden bovendien naar objectieve maatstaven gemeten "redelijk" dient te zijn, dat wil zeggen "niet enkel in de oogen van den opsporingsambtenaar doch redelijk op zichzelf" (Memorie van Toelichting). Een redelijk vermoeden alleen op basis van subjectief inzicht is niet voldoende.

2. Sepot door het Openbaar Ministerie

2.1. Ingevolge artikel 167, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering en - in het geval dat een gerechtelijk vooronderzoek heeft plaatsgevonden - ingevolge artikel 242, tweede lid van dat wetboek kan de officier van justitie, (ook) op gronden aan het algemeen belang ontleend, van (verdere) vervolging afzien. In de genoemde artikelen is het opportuniteitsbeginsel vastgelegd.

2.2. Er zijn twee categorieën van sepotgronden, te weten:

- het technisch sepot of haalbaarheidssepot;

de verwachting is dat een vervolging niet tot een veroordeling zal leiden. Hiervan zal onder meer sprake zijn bij het ontbreken van voldoende wettig bewijs, of bij niet-strafbaarheid van daad of dader.

- het beleidssepot of opportuniteitssepot;

hoewel er een gegronde verwachting is dat de zaak, indien zij aan de rechter zou worden voorgelegd, tot een veroordeling zou leiden, wordt toch op niet-technische gronden afgezien van vervolging. Te denken valt aan situaties waarbij sprake is van een gering strafbaar feit, het een oud feit betreft, de verdachte een hoge leeftijd heeft, zijn gezondheidstoestand te wensen overlaat, wanneer hij een "first offender" is, wanneer een wetwijziging in voorbereiding is die de strafbaarheid aan de gedraging ontnemt, enz.

2.3. In de Instructie sepotgronden (1999) van het College van procureurs-generaal zijn onder meer de volgende sepotcodes beschreven:

01-06 Technische sepots

Toelichting

Code 01 (ten onrechte als verdachte vermeld)

Iemand wordt achteraf ten onrechte als verdachte aangemerkt als gevolg van (administratieve) fouten van politie of parket, dan wel omdat op het moment van inboeking nog niet vast stond wie als verdachte moest worden beschouwd, dan wel omdat later blijkt dat de betreffende persoon ten onrechte als verdachte is aangemerkt, bijvoorbeeld na valse aangifte e.d.

Code 02 (onvoldoende bewijs)

Hieronder valt onvoldoende of niet overtuigend bewijs.

3. Opiumwet

Artikel 2

"Het is verboden een middel als bedoeld in de bij deze wet behorende lijst I dan wel aangewezen krachtens artikel 3a, vijfde lid:

- A. binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen;
- B. te telen, te bereiden, te bewerken, te verwerken, te verkopen, af te leveren, te verstrekken of te vervoeren;
- C. aanwezig te hebben;
- D. te vervaardigen."

Artikel 3

"Het is verboden een middel als bedoeld in de bij deze wet behorende lijst II dan wel aangewezen krachtens artikel 3a, vijfde lid:

- A. binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen;
- B. te telen, te bereiden, te bewerken, te verwerken, te verkopen, af te leveren, te verstrekken of te vervoeren;
- C. aanwezig te hebben;
- D. te vervaardigen."